

YEME BOZUKLUĞU EĞİLİMLERİNİN YORDAYICISI OLARAK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, YAŞAM DOYUMU VE BELLİ SOSYODEMOGRAFİK PARAMETRELERİN İNCELENMESİ: KESİTSEL ÇALIŞMA

Sultan OKUMUŞOĞLU*

Öz

“İnce olmaya” aşırı değer veren “görünüm kültürü normlarıyla” ilişkisi ve artan yaygınlığı nedeniyle “yeme bozuklukları” bir halk sağlığı problemi olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla bunlarla ilişkili faktörler çok disiplinli çalışmalarla ele alınması gereken önemli konu başlıklarıdır. Bu kesitsel çalışmada, katılımcıların kişilik özellikleri ve yaşam doyumu ölçek ortalamaları ile kimi demografik özelliklerinin yeme bozukluğu eğilimleri üzerindeki yordayıcı etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca ölçek puanları arasındaki korelasyonların incelenmesi hedeflenmiştir. Veri toplamada “REZZY yeme bozukluğu eğilimleri tarama ölçeği”, “Yaşam Doyumu Ölçeği”, “Beş Faktör Kısa Kişilik Envanteri” ve “Sosyo-Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme yöntemi “Kolayda Örnekleme” (Convenient Sampling) olarak belirlenmiştir. Etik kurul onayından sonra, bilgilendirilmiş onamı takiben gönüllü olan genel toplumdaki 550 (241’i kadın) yetişkin katılımcıdan veri toplanmıştır (Yaş Ortalaması=27,74±7,41; Yaş Aralığı=18-40). Aşamalı (Stepwise) regresyon bulgularına göre katılımcıların yeme bozukluğu eğilimleri üzerinde yordayıcı etkisi bulunan değişkenler; en başta cinsiyet olmak üzere sırasıyla yaşam doyumu, anne eğitimi ve katılımcının eğitimi olarak saptanmıştır. Bu dört yordayıcı değişken birlikte katılımcıların yeme bozukluğu eğilimine dair varyansın % 6,9’unu açıklamıştır. Elde edilen varyansın düşüklüğü ve yeme bozukluklarının çok faktörlü doğası göz önüne alındığında, gelecekte, yeme bozuklukları ile ilişkili olabilecek çeşitli faktörlerin saptanabilmesi adına farklı örneklemelerle, birçok farklı değişkeni ele alan, disiplinler arası gelecek araştırmaların planlanmasının gerekli ve önemli olduğu kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeme Bozuklukları, Yaşam Doyumu, Kişilik.

* Doç.Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi, ssehitoglu@eul.edu.tr, Lefke Avrupa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Lefke 99728, KKTC. <https://orcid.org/0000-0001-6155-2325>

EXAMINATION OF PERSONALITY TRAITS, LIFE SATISFACTION AND CERTAIN SOCIODEMOGRAPHIC PARAMETERS AS PREDICTORS OF THE EATING DISORDER TENDENCIES: CROSS-SECTIONAL STUDY

Abstract

As a consequence of their relationship with the “appearance culture norms” which overrates “the thinnes” and increasing prevalence rates, eating disorders can be referred as a public health issue. Therefore, the related factors are important research topics, which must be handled via multidisciplinary studies. In this cross-sectional study, examination of the personality traits and life satisfaction scores of the participants beside certain demographic variables as probable predictors of the eating disorder tendencies is targeted. In addition, examination of the correlations among scale scores was aimed. For data collection “REZZY Eating Disorders Screening Scale”, “Life Satisfaction Scale”, “Five Factor Brief Personality Inventory” and “Socio-Demographic Information Form” was used. The sampling method of the study was determined as the Convenient Sampling method. After the Ethic Board approval, the data was collected from 550 (241 Women) adult participants from general society who volunteered to participate following the informed consent (Mean Age= 27,74 $\pm$ 7,41; Age Range=18-40). According to the Stepwise Regression results, the obtained predictors of the eating disorder tendencies are gender at first which followed by life satisfaction, mother’s education level and the participant’s education. The %6.9 of the variance regarding eating disorder tendencies was explained by these mentioned four predictor variables. Considering the obtained low variance and the multifactorial nature of the eating disorders, it was concluded that it is necessary and important to plan future interdisciplinary studies that address many different variables with different samples in order to determine various factors that may be associated with eating disorders.

Keywords: Eating Disorders, Life Satisfaction, Personality.

Giriş

“Yeme bozuklukları”, bireyin yaşamının -iş yaşamı ve kişilerarası ilişkileri dâhil- çeşitli alanlarındaki işlevselliğini bozan belirtilerle seyreden önemli psikolojik bozukluklar arasında yer almaktadırlar. Yemek yemek yaşamın doğal bir parçasıyken yeme bozuklukları belirtileri yemekle olan ilişkinin çok aşırı uçlarda olmasıyla karakterizedir. İş ve özel hayata dair işlevsellikte bozulmaların yanı sıra hayati tehlike içerebilmeleri dolayısıyla önemli toplum sağlığı konuları arasında yer almaktadırlar. Bu psikolojik bozukluklar arasında kendini açlıktan öldürürcesine zayıf kalmaya çabalamakla ilgili belirtileri olan kısıtlayıcı tipteki (Anoreksiya Nervoza, Bulimia Nervoza gibi) bozuklukların yanısıra tıknırcasına yeme belirtileriyle seyreden tipleri de görülebilmektedir (American Psychiatric Association [APA], 2013; Calugi vd., 2021, ss. 1800-1807). Günümüzde, giderek artan vaka sayısı bildirimleri ve ölümcül riskler taşımaları dolayısıyla bu psikolojik

bozukluğun literatürde özellikle dikkat çeken konu başlıklarından olmaya devam ettiği vurgulanmaktadır (APA, 2013; National Eating Disorders Collaboration [NEDC], 2023, ss. 1-45). Yeme bozuklukları, beden biçim ve ağırlığının sözde “ideal ölçülere” uygun olması konusuna gereğinden fazla önem veren “görünüm kültürü normlarıyla” ilişkisi ve ayrıca artan yaygınlığı nedeniyle bir halk sağlığı problemi olarak tanımlanması mümkün olan bozukluklardır (Okumuşoğlu, 2021, ss. 144).

İlgili literatüre göre, yeme bozuklukları zemin hazırlayan, tetikleyen, sürdürücü çeşitli faktörlerle ilişkilendirilmektedirler (APA, 2013; Calugi vd., 2021, ss. 1800-1807). Yaşam doyumu ve kişilik özelliklerinin de bu faktörler arasında ifade edildiği gözlenmektedir.

Giderek öne çıkan ve çeşitli çalışmalara konu olan yaşam doyumu kavramı (Strine vd., 2008, ss. 40-48; Okumuşoğlu, 2022, ss. 43-50), bu faktörler arasındadır. Yaşam doyumu kavramı, bağlantılı psikoloji literatüründe “öznel, yaşanmakta olan andaki kişiye özel subjektif bir değerlendirme, kişinin kendi yaşamına dair çeşitli duygu ve tutumlarını yansıtan bilişsel bir değerlendirme” olarak da tanımlanmaktadır (Diener, 1985, ss. 71-74). Ayrıca, yaşam doyumu kavramı “kişinin yaşamına uyumunun başarısıyla” ilişkilendirilerek de tarif edilmektedir (Magalleres vd., 2014, ss. 769-773).

Yeme bozukluklarının “Bilişsel Kişilerarası Devamlılık Modeli’ne” göre, kişilerarası güçlükler yeme bozukluğu eğilimine ve ilişkili semptomlar kişilerarası güçlükler sebepleri olabilmektedir. Dolayısıyla yeme tutum ve davranışıyla ilgili belirtilerin artması bireyin yaşamdan memnuniyetle ilgili subjektif algısının da olumsuz etkilenmesine yol açabilmektedir (Treasure & Schmidt, 2013). Diğer yandan, ilgili literatürde bireylerin bedenlerinin “görünüm kültürünün” dayattığı “ideal beden” normlarına uygunluğu hakkındaki algısının “kendi yaşamına dair öznel doyum algısıyla” ilişkisi olabileceği konusu ayrıca öne çıkmaktadır (APA, 2013; Okumuşoğlu, 2022). Çeşitli araştırmalarda, yeme bozukluğu psikopatolojisine sahip olmakla düşük yaşam doyumu bildirimi arasındaki bağlantıya işaret edilmektedir (Kitsantas vd., 2003; Magalleres vd., 2014; Garcia vd., 2017; Claydon vd., 2020). Ayrıca, Kitsantas ve diğerleri (2003), literatür bulgularından yola çıkarak bireyin klinik düzeyde yeme bozukluğu semptomları olması haliyle daha düşük yaşam doyumu ilişkisine dair bulgulara rağmen, konunun aslında yeterince araştırılmadığına işaret etmektedirler ve bu konuda yapılacak gelecek araştırmaların öneminin altını çizmektedirler.

Yeme bozukluğu semptomlarının azalmasıyla yaşam doyumunun artışı ilişkilendiren çalışmalar (Halvorsen ve Heyerdahl, 2006, ss. 285-290) ile yaşam doyumunda artış sağlanmasının tedavide çok daha başarılı sonuçlar ile ilişkilendirildiği çalışmaların (Leung vd., 2013), varlığı sözü edilen ilişkinin aslında iki yönlü bir dinamik içerdiğini ortaya koymaktadır.

Bu bilgiler ışığında, söz konusu değişkenlerin ilişkisinin tekrarlı çalışmalarla derinlemesine araştırılmasının hem teori hem de toplum temelli müdahaleler ve klinik uygulamalar açısından önemi açıkça anlaşılmaktadır.

Kişilik kavramı literatürde birçok şekilde tarif edilegelmiş olan ve tek bir tanımı olmadığına işaret edilen kavramlardan bir tanesidir (Okumuşoğlu, 2019; Derelioğlu, 2023). Örneğin, Cloninger'e göre (2000, ss. 611-614) kişiliğin öğrenilmiş özellikleri anlamıyla karakter ve biyolojik özellikleri anlamı ile de mizaç özelliklerinin bütünüyle tanımlandığı ifade edilmektedir. Buradan yola çıkılarak literatürde (Okumuşoğlu, 2019) bireyin kişiliğinin kavramsal özünü temsil eden karakter ve duygusal özünü temsil eden mizaç boyutlarını içeren bir özellikler bütünü olarak tanımlanabileceği ifade edilmektedir.

Yine literatürden yola çıkarak kişiliğin “tüm olası alternatif davranış seçenekleri arasından hangilerinin seçileceğiyle alakalı olduğu” konusuna işaret edilmektedir. Ayrıca, kişiliğin “bireylerin kendine özgü, eşsiz, bilişsel ve duygusal yapılarıyla tanımlanabileceği” kavramsallaştırmasıyla ifade edildiği gözlenmektedir (Okumuşoğlu, 2019).

Literatürde sayısız tanımın varlığından söz edilse de, McCrae ve Costa (2008) kişilikten söz ederken, bireyin sergilemekte olduğu duygular, düşünceler ve hareketler çerçevesindeki kişisel farklılıkların oluşturduğu bir yapı tarifini benimsemektedirler. McCrae ve Costa'ya (2008, ss. 182-205) göre, bu kararlı yapının beş boyut ile ifadesi mümkündür. Kişilik konusunda sözünü ettikleri bu boyutlar “dışadönüklük”, “yumuşak başlılık/duygusal dengelilik”, “öz denetimlilik”, “nörotiklik” ve “deneyime açıklık” şeklindeki beş faktörden oluşmaktadır. Faktör sayısı ile bağlantılı biçimde “Büyük Beşli” olarak da anılan “Beş Faktör Kişilik Modeli'nin” kişilik kavramının en kapsamlı modeli olduğunu ifade etmektedirler.

Yeme bozukluklarının özellikle anoreksiya nervozanın sürdürücü faktörlerinden söz eden “Bilişsel-Kişilerarası Devamlılık Modeli [The cognitive-interpersonal maintenance model]” kapsamında kimi kişilik özelliklerinin başta anoreksiya nervosa olmak üzere belirli yeme bozukluklarına yakınlıkla ilişkili faktörler olabileceğine işaret edilmektedir (Treasure &, Schmidt, 2013). İlgili araştırmalardan yola çıkıldığında, özetle kişilik özelliklerinin bireylerdeki yeme bozukluğu semptomlarının sürdürücü faktörü olabildiği, yanısıra belli kişilik özelliklerinin bazen tedavide yarar sağlayabildiği, klinik sonuçların başarısıyla ilişkili olabildiği anlaşılmaktadır (Lilenfeld vd., 2006; Treasure & Schmidt, 2013; NEDC, 2023).

Literatürde yer alan diğer çalışmaların varlığı göz önüne alındığında (Lilenfeld vd., 2000; Cassin ve von Ranson, 2005; Treasure ve Schmidt, 2013; Farstad vd., 2016), kişilik özellikleri ya da bozuklukları ile yeme bozuklukları ilişkisinin ele alınması gereken bir araştırma başlığı olduğu söylenebilir.

Öte yandan yeme bozukluğu eğilimlerinin, yaşam doyumu (örn. Strine vd., 2008; Okumuşoğlu, 2022), ya da kimi kişilik özellikleriyle (örn. Treasure & Schmidt, 2013; NEDC, 2023) ilişkilerine dair çalışmaların yanı sıra,

literatürde cinsiyet gibi, eğitim düzeyi gibi kimi sosyodemografik risk faktörlerinin yeme bozukluğu eğilimlerine yakınlıkla ilişkisi üzerinde duran çeşitli çalışmalar dikkat çekmektedir (Jacobi vd., 2004; Okumuşoğlu, 2018; Okumuşoğlu, 2021).

Dolayısıyla bütün bu faktörlerin araştırılmasının gerekli olduğu açığa çıkmaktadır.

Problem Durumu: Yeme bozukluğu psikopatolojilerinin, giderek artan vaka sayıları, işlevselliği birçok alanda bozmaları ve ölümcül risk taşıyan psikopatolojiler olmalarıyla özellikle dikkat çeken konu başlıkları arasında yer aldığı görülmektedir (APA, 2013; NEDC, 2023). Kişinin sözde “ideal beden” normlarına uygunluğu hakkındaki algısının “kendi yaşamına dair öznel doyum algısıyla” ilişkisi dikkat çekmektedir “Görünüm kültürünün” dayattığı, kadın bedenini nesneleştiren “ideal beden” normlarına uygunluk baskısının getirdiği olumsuzluklar kişinin yaşam doyumunu olumsuz etkileyebildiği bildirilmektedir (APA, 2013). Yaşam doyumunu ile sözde “ideal bedene” sahip olma normlarına uygunluk arayışı ilişkisinin, bir yandan yeme bozukluğu eğilimi semptomlarında artışa diğer yandan subjektif bir algı olan yaşam doyumunda düşüşe yol açabildiği gözlenmektedir. Yeme bozukluğu semptomlarındaki artışın yaşam doyumunda azalma ile ilişkilendirilmesinin yanı sıra, yaşam doyumunu seviyesinin artışı olumlu klinik sonuçlarla ilişkilendirilmektedir (Kitsantas vd., 2003). İlgili literatür göz önüne alındığında, yeme bozukluğu eğilimleri ile yaşam doyumunu düzeyleri ilişkisinin araştırılmasının önemli olacağı anlaşılmaktadır. Diğer yandan literatürde kimi kişilik özelliklerinin yeme bozukluklarının gerek tetikleyicisi, gerekse sürdürücü faktörü olabildiği vurgulanmaktadır. Özellikle klinik sonuçlarla kişilik özelliklerinin bağlantılı olabileceğine işaret eden literatür bulguları dikkat çekmektedir. Bütün bunlar kişilik özellikleri ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkilerin de araştırılmaya değer bir konu başlığı olduğunu düşündürmektedir (Lilenfeld vd., 2006; Treasure & Schmidt, 2013; NEDC, 2023). Ayrıca, halen kadınlarda yüksek oranlar bildirilmesinin yanı sıra, hem kadınlarda hem de erkeklerde giderek artan vaka sayılarına işaret eden ve yeme bozukluğu eğiliminin her cinsiyette görülebileceğine dikkat çeken literatür mevcuttur (APA, 2013; NEDC, 2023). Dolayısıyla, kadınlarla erkekler arasında yeme bozukluğu eğilimine dair karşılaştırmaların farklı bir örneklemle incelenmesi konusu da önemini korumaktadır. Literatürde çeşitli risk faktörleri üzerinde duran birçok çalışmanın sözü edilen değişkenlerin önemini ayrıca vurguladığı gözlenmektedir (Lilenfeld vd., 2006). Dolayısıyla bu çalışmada farklı bir örneklem ile konuya dair ilişkilerin ve yordayıcı etkilerin araştırılmasının önemli olduğuna karar verilmiştir. Yeme bozukluğu eğilimleri ile bu çalışmada belirlenmiş olan diğer değişkenlerin potansiyel yordayıcı etki ve korelasyonlarının araştırılmasının -hem teori hem de uygulama açısından- önemli olabilecek bulgular sağlayacağı düşünülmüştür.

Çalışmanın Amacı: Literatürdeki bağlantılı bilgilerden ve çalışmalardan yola çıkarak, bu çalışmada temel olarak hedeflenen amaç;

katılımcıların yaşam doyumu ve kişilik özellikleri ile kimi demografik özelliklerinin yeme bozukluğu eğilimleri ile yordayıcılık ilişkisinin olup olmadığının araştırılmasıdır. Ayrıca, katılımcıların ölçek puanları arasındaki korelasyonların araştırılması hedeflenmiştir. Yani sıra, yeme bozukluğu eğilimi ölçek ortalamalarının katılımcıların cinsiyet değişkeni temelinde karşılaştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca yeme bozukluğu eğilimi gösteren katılımcılarla göstermeyenler arasında yaşam doyumu ile kişilik bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde gruplar arası farklılıkların olup olmadığının araştırılması yan amaçlardan bir diğeri olarak belirlenmiştir. Sözü edilen hedeflere dair analizlerin genel toplumdan toplanacak veri ile çalışılmasına karar verilmiştir.

Bu araştırmanın temel araştırma soruları ve alt araştırma soruları aşağıda yer almaktadır.

Araştırmanın Temel Soruları:

Katılımcıların yaşam doyumu ve kişilik özellikleri ile kimi sosyo-demografik özellikleri yeme bozukluğu eğilimlerini yordar mı?

Katılımcıların yeme bozukluğu eğilimi ölçek puanları ile kişilik alt ölçek puanları ve yaşam doyumu ortalamaları arasında anlamlı korelasyonlar var mıdır?

Araştırmanın Alt Soruları:

Kadın katılımcılarla erkek katılımcılar arasında yeme bozukluğu eğilimi ölçek puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

REZZY ölçeği psikopatoloji kesme noktası temelinde yeme bozukluğu eğilimi gösteren ve göstermeyen katılımcılar arasında kişilik özellikleri ve yaşam doyumu ölçek puanları açısından anlamlı farklılıklar var mıdır?

1. YÖNTEM VE KULLANILAN ARAÇLAR

Bu bölümde çalışmanın yöntemi ve veri toplama araçları konusundaki bilgiler yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Modeli

“İlişkisel Tarama” modelindeki bu çalışma, kesitsel ve betimleyici bir araştırmadır. Karasar’ın (2008) ifadesiyle “ilişkisel tarama modellerinde hedeflenen, en az iki veya çok daha fazla sayıdaki değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir”.

1.2. Araştırmanın Evreni, Örneklemi Ve Örnekleme Yöntemi

Araştırmanın evrenini Kuzey Kıbrıs’taki genel toplumdan yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Örneklem, bilgilendirilmiş onam sonrasında gönüllü olmuş 550 katılımcıdan oluşmaktadır. Kabul edilen anlamlılık düzeyi $\leq$

0.05'tir. Yazıcıoğlu ve Erdoğan'a (2004) göre yüz milyonluk evrende $\alpha = 0.05$ anlamlılık düzeyi için gerekli olan örneklem büyüklüğü 385 kişidir. Rahman'a (2023) göre de, analiz ve genellemeler yapmak için yeterli katılımcı sayısının 385 katılımcı olduğu ifade edilmektedir. Bu bilgilerden hareketle, bu araştırmanın örneklem büyüklüğü için 550 katılımcı sayısının yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Mayıs 2021 ile Ocak 2023 tarihleri arasında çevrimiçi veri toplanmıştır. Örneklem yöntemi "Kolayda Örneklem (Convenience Sampling)" şeklindedir. Kolayda örneklem, veri toplamada kolaylık sağlamasıyla, daha fazla katılımcı sayısına ulaşılması olanağı sağlamasıyla, zaman ve çaba anlamında ekonomik olmasıyla sosyal bilimlerde yaygın olarak tercih edilen bir örneklem yöntemidir (Rahi, 2017).

1.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada bilgilendirilmiş onamı takiben gönüllü olan katılımcılardan, "Sosyodemografik Bilgi Formu", "Yeme Bozuklukları Ölçeği (REZZY)", "Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)", "Beş Faktör Kişilik Ölçeği Kısa Formu" ölçüm araçlarını içeren anket aracılığıyla veri toplanmıştır.

Yeme Bozuklukları Ölçeği (REZZY/SCOFF): "SCOFF Eating Disorders Scale" isimli yeme bozuklukları tarama ölçeği Morgan, Reid ve Lacey (1999) tarafından geliştirilmiştir. Aydemir ve diğerleri (2015) ölçeğin Türkçe standardizasyonunu yapmıştır. REZZY adı verilen 5 maddelik, tek faktörlü Türkçe formunun Cronbach Alpha değeri .74 olarak bildirilmiştir. Kesme noktası ikidir; tarama ölçeğinden iki ve üzerinde puan alınması yeme bozukluğu eğiliminin var olması şeklinde ifade edilmektedir (Aydemir vd., 2015). Bu çalışmanın 550 katılımcıya ait verisiyle yapılmış olan analizlerde Cronbach Alpha değeri .67 olarak saptanmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği: Diener, ve diğerlerinin (1985) geliştirdiği orijinal ölçeğin, Türk Kültürüne standardizasyonu Dağlı ve Baysal (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Beş madde ile bireyin yaşamına dair öznel doyumunu ölçen tek faktörlü bir ölçektir. Alpha ve test-tekrar test değerleri sırasıyla .88 ile .97 olarak bildirilmiştir. Bu çalışmanın 550 katılımcısının verisiyle Cronbach Alpha değeri .83 olarak hesaplanmıştır.

Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu: On maddeden oluşan bu kısa ölçek "dışadönüklük", "yumuşak başlılık (duygusal dengelilik)", "öz denetimlilik", "nörotiklik" ve "deneyime açıklık" şeklinde beş faktör içeren yapıdadır. Bu kısa formatta olması hedeflenmiş olan ölçekte her faktör iki soruyla araştırılmaktadır. Orijinal ölçek 2007 yılında Rammstedt ve John tarafından oluşturulmuştur. Bu çalışmada kullanılan kısa ölçek formunun Türk kültürüne uyarlanması 2017 yılında yapılmıştır. Beş alt ölçek için de iç tutarlılık katsayılarının .70 değerinin üzerinde olduğu ve yeterli olduğu bildirilmiştir (Horzum vd., 2017). Bu çalışmanın katılımcılarının verisiyle yapılan analizlere göre, alt ölçekler için Cronbach Alpha katsayıları .69 değerinin üzerinde saptanmıştır.

Demografik Bilgi Formu: Gönüllü katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyleri ile gelir düzeyi gibi bilgileri araştırmacı tarafından hazırlanan bu form kullanılmak suretiyle elde edilmiştir.

1.4. İşlem ve Verilerin Analizi

Veri toplama aşamasından önce üniversite etik kuruluna araştırmanın etik uygunluğuna dair başvuru yapılmış, onay alınmıştır (Lefke Avrupa Üniversitesi, Üniversite Etik Kurulu'ndan [ÜEK] alınmış olan, 26.02.2021 tarihli karar. Karar sayısı: ÜEK/58/01/02/2021/10). Ayrıca, sunulmakta olan bu araştırma, Helsinki Deklerasyonu 2008 etik prensiplerine uygundur.

Bilgilendirilmiş onamı okuyarak gönüllü olan 550 katılımcıdan elde edilen veri SPSS-22 veri dosyasına girilmiş ve analizler gerçekleştirilmiştir.

2. BULGULAR

Genel toplumdan 550 katılımcı bilgilendirilmiş onamı takiben gönüllü olmuş, sunulan anketteki soruları yanıtlamışlardır. Yaş ortalaması $27,74 \pm 7,41$ ve yaş aralığı 18 ile 40 olan, 241 kadın, 309 erkek katılımcı vardır. Sosyodemografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri

Değişken	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	241	43.8
	Erkek	309	56.2
EğitimDüzeyi	LiseMezunu	254	46.2
	ÜniversiteMezunu	296	53.8
AnneEğitimDüzeyi	İlkokul	232	42.2
	Lise	206	37.4
	Üniversite	112	20.4
BabaEğitimDüzeyi	İlkokul	234	42.5
	Lise	149	27.1
	Üniversite	167	30.4
Gelir Düzeyi	Düşük	18	3.3
	Orta	405	73.6
	Yüksek	127	23.1

N=550

Verinin Parametrik Analizlere Uygunluğunun Araştırılması:

Kolmogorov Smirnov katsayısının .05 değerinden küçük olması nedeniyle katsayının tek başına normal dağılım varsayımını karşıladığı söylenememektedir. Ancak, sosyal bilimlerde yaygın biçimde izlenen yola göre, QQ plots ile (+1 ile -1 aralığında olan) eğiklik basıklık katsayılarının incelenmesiyle verinin parametrik analizlere uygunluğuna karar verilebilmektedir (George & Mallery, 2020).

Bu çalışmada da (+1 ile -1 aralığında olan skewness kurtosis değerlerinden yola çıkarak parametrik analizlerin uygun olacağına karar verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Skewness Kurtosis Bulguları

	Çarpıklık/Skewness	Basıklık/Kurtosis
REZZY	.792	-.197
YDoyumu	.011	-.705
Dışadönüklük	-.160	.828
DDengelilik	.308	.229
DeneyimlereA.	-.307	-.110
Sorumluluk	.182	.795
YumuşakBaşlılık	.307	-.110

Kısaltmalar: REZZY=REZZY yeme bozukluğu eğilimleri ölçek puanları; YDoyumu=YaşamDoyumu; DDengelilik = Duygusal Dengelilik kişilik alt ölçeği; DeneyimlereA = Deneyimlere Açıklık kişilik alt ölçeği; Sorumluluk: Sorumluluk kişilik alt ölçeği; YumuşakBaşlılık = Yumuşak Başlılık kişilik alt ölçeği

Dolayısıyla, yordayıcı etkilerin araştırılmasında aşamalı regresyon (stepwise regression), ilişkilerin araştırılmasında Pearson korelasyon analizleri ve gruplar arası analizlerde ise varyans analizleri kullanılmıştır

“Katılımcıların yeme bozukluğu eğilimi ölçek puanları ile kişilik ve yaşam doyumu ölçek puanları arasında korelasyonlar var mıdır?” sorusunun yanıtlanmasında Pearson korelasyon analizi yapılmış, bulgular incelenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların REZZY Yeme Bozukluğu Eğilimi Skorları, Yaşam Doyumu ve Kişilik Ölçeği Verilerine Ait Korelasyon Bulguları

	REZZY	YDoyumu	Dışadönüklük	DDengelilik	DeneyimlereA	.Sorumluluk	YumuşakBaşlılık
REZZY	1	-.138**	.050	.053	.022	.029	.022

***p<.00 Kısaltmalar: REZZY=REZZY yeme bozukluğu eğilimleri ölçek puanları; YDoyumu = Yaşam Doyumu; DDengelilik = Duygusal Dengelilik; DeneyimlereA = Deneyimlere Açıklık*

Bulgulara göre, REZZY ölçek puanlarıyla yaşam doyumu ölçek puanları arasında negatif korelasyon saptanmıştır ($r = -.138$, $p = .001$). Buna göre, katılımcıların yeme bozukluğu eğilimindeki artışın yaşam doyumu ortalamalarında azalmayla ilgili olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle, katılımcıların yaşam doyumu ortalamalarının artmasıyla yeme bozukluğu ölçek puanlarının azalması ilişkilidir. Özetle, katılımcıların yükselen yaşam doyumu düzeylerinin daha düşük yeme bozukluğu eğilimiyle ilişkisi olduğu gözlenmiştir. Diğer değişkenler ile yeme bozukluğu ölçek puanları arasında herhangi bir istatistiksel olarak anlamlı korelasyon saptanamamıştır.

Araştırmanın “Katılımcıların yaşam doyumu ve kişilik özellikleri ile kimi sosyo-demografik özellikleri yeme bozukluğu eğilimlerini yordar mı?” şeklindeki temel sorusunun yanıtının araştırılmasının analizinde, “Aşamalı Regresyon (Stepwise Regression)” kullanılmıştır (Tablo 4). Katılımcı yaşam doyumu ortalamaları, kişilik özellikleri alt ölçek ortalamaları (Dışadönüklük, Duygusal Dengelilik, Deneyimlere Açıklık, Sorumluluk, Yumuşak Başlılık alt ölçek ortalamaları), ile sosyo-demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, katılımcı gelir düzeyi) yeme bozukluğu eğilimlerini yordayıcılıkları bakımından incelenmek üzere analize sokulmuştur.

Analiz sonrasında, Dışadönüklük, Duygusal Dengelilik, Deneyimlere Açıklık, Sorumluluk, Yumuşak Başlılık kişilik boyutları ile yaş, gelir düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerinin aşamalı regresyon modeline dâhil olmadıkları sonucu gözlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Yeme Bozukluğu Eğiliminin Yordayıcılarının Araştırılması

Yordayıcılar	R	R ²	Adj. R ²	B	Beta	Std.Hata	F	p
Model 1								
Cinsiyet	.174	.030	.029	-.375	-.174	.090	17.185	.000*
Model 2								
Cinsiyet	.242	.058	.055	-.433	-.201	.090	16.977	.000*
YaşamDoyumu				-.203	-.170	.050		
Model 3								
Cinsiyet	.259	.067	.062	-.409	-.190	.091	13.095	.000*
YaşamDoyumu				-.199	-.166	.050		
AnneEğitimi				-.132	-.094	.058		
Model 4								
Cinsiyet	.275	.076	.069	-.408	-.190	.090	11.133	.000*
YaşamDoyumu				-.202	-.168	.050		
AnneEğitimi				-.146	-.104	.058		
KatılımcınınEğitimi				.198	.092	.089		

*p≤ .05 Stepwise Regression/Aşamalı Regresyon Analizi sonucunda, anlamlı düzeyde prediktör özelliği saptanamayarak aşamalı regresyon modelinde yer almamış olduğu gözlenen değişkenler: Dışadönüklük, Duygusal Dengelilik, Deneyimlere Açıklık, Sorumluluk, Yumuşak Başlılık kişilik boyutları ile yaş, gelir düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenleridir.

Regresyon analizine sokulmuş olan değişkenlerden katılımcı kişilik özellikleri alt ölçek ortalamalarının aşamalı regresyon analizi sonucunda yordayıcılar arasında değil de modelde yer alamayan/analiz yoluyla dışlanan değişkenler arasında yer aldığı gözlenmiştir. Diğer bir ifadeyle bu çalışmadaki katılımcıların verisinin aşamalı regresyon analizine göre, kişiliğin herhangi bir prediktör özelliğinin saptanamadığı gözlenmiştir.

Katılımcı yaşı, gelir düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenleri de aşamalı regresyon analizine sokulmuş olan ancak analiz sonucunda herhangi bir yordayıcılık ilişkisi saptanamamış diğer değişkenlerdir.

Öte yandan analiz sonucunda denkleme ilk giren değişken cinsiyet olmuştur. Adjusted R² değerlerinden yola çıkarak, cinsiyetin yeme bozukluğu eğilimine dair varyansın %2,9'unu açıkladığı görülmüştür. Denkleme yaşam doyumu değişkeninin eklenmesiyle iki değişkenin birlikte yeme bozukluğu eğilimi varyansının %5,5'ini açıklayabildiği saptanmıştır. Regresyon denklemine anne eğitimi değişkeninin girmesiyle üç değişkenin birlikte yeme bozukluğu eğilimlerine dair varyansın %6,2'sini açıkladıkları ve katılımcının eğitim düzeyinin eklenmesiyle dört değişkenin birlikte yeme bozukluğu eğilimine dair varyansın % 6,9'unu açıkladığı gözlenmiştir. Buna göre bu çalışmanın katılımcılarında yeme bozukluğu eğiliminin en önemli yordayıcılarının başta cinsiyet olmak üzere, sırasıyla yaşam doyumu, anne eğitim düzeyi ve katılımcının eğitim düzeyi olduğu anlaşılmaktadır.

Gruplar Arası Karşılaştırma Bulguları: “Kadın katılımcılarla erkek katılımcılar arasında yeme bozukluğu eğilimi ölçek puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?” sorusunun yanıtının araştırılmasında bağımsız örneklem t-test şeklinde varyans analizi yapılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Cinsiyete Göre Yeme Bozukluğu Eğilimi t-Test Bulguları

Cinsiyet	N	Ortalama	S	t	df	p
Kadın	241	1.27	.07	4.146	548	.000*
Erkek	309	0.90	.05			

* p≤ .05

Bulgulara göre kadın katılımcılar (1.27±.07), erkeklerden (0.90±.05) istatistiksel olarak anlamlı daha yüksek REZZY ölçek ortalamalarıyla farklılaşmıştır (t= 4.146, df=548, p= .000).

“REZZY ölçeği psikopatoloji kesme noktası temelinde yeme bozukluğu eğilimi gösteren ve göstermeyen katılımcılar arasında kişilik özellikleri ve yaşam doyumu ölçek puanları açısından farklılıklar var mıdır?” sorusunun yanıtını araştırılmasına dair analizler aşağıdaki gibidir:

REZZY tarama ölçeğinin bildirilmiş olan patoloji için kesme noktasına göre elde edilmiş olan iki katılımcı grubu, yeme bozukluğu eğilimi gösteren (ölçek puanı ≥ 2) katılımcılarla göstermeyenler (ölçek puanı < 2) şeklindedir (Aydemir vd., 2015).

Bu iki katılımcı grubunun yaşam doyumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılıklarının olup olmadığı bağımsız örneklem t-test analizi ile araştırılmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Yeme Bozukluğu Eğilimi Olup Olmamasına Göre Yaşam Doyumu t-Test Bulguları

Grup	N	Ortalama	S	t	df	p
Var	163	3.135	.85	3.173	48	.002*
Yok	387	3.396	.89			

* $p \leq .05$ Kısaltmalar: Var/Yok = Yeme Bozukluğu Eğilimi Var/Yok

Yeme bozukluğu eğilimi göstermeyen katılımcıların yaşam doyumu ortalamalarının ($3.396 \pm .89$) ölçeğin kesme noktası üzerindeki katılımcılara göre ($3.135 \pm .85$) anlamlı düzeyde daha yüksek biçimde farklılaştığı saptanmıştır ($t=3.173$, $df=548$, $p=.002$).

Diğer yandan, yeme bozukluğu eğilimi kesme noktası üzerinde olan katılımcı grubu ile olmayan katılımcı grubu arasında kişilik özellikleri farklılıkları bağımsız örneklem t-test ile araştırılmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. Yeme Bozukluğu Eğilimi Olup Olmamasına Göre Kişilik Altölçekleri t-Test Bulguları

	Grup	N	Ortalama	S	t	df	p
Dışadönüklük	Var	163	4.089	1.05	-1.339	548	.18
	Yok	387	4.223	1.12			
DuygusalDenglilik	Var	163	4.248	1.39	-1.308	548	.19
	Yok	387	4.414	1.26			
DeneyimlereAçıklık	Var	163	3.753	1.05	-.275	548	.78
	Yok	387	3.782	1.20			
Sorumluluk	Var	163	4.293	.98	-.562	548	.57
	Yok	387	4.346	1.08			
YumuşakBaşlılık	Var	163	3.758	1.05	-.253	548	.81
	Yok	387	3.780	1.29			

Anlamlılık düzeyi: $p \leq .05$, Kısaltmalar: Var/Yok = Yeme Bozukluğu Eğilimi Var/Yok

Analizlerde, yeme bozukluğu eğilimi kesme noktasının üstünde kalan katılımcılarla, bu kesme noktasının altında ortalamaları olan diğer katılımcı grubu arasında kişilik alt ölçek ortalamaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık saptanamamıştır ($p > .05$).

Her Cinsiyet İçin Kendi İçinde Regresyon ve t-Test Bulguları: Regresyon analizinde yeme bozuklukları açısından cinsiyet yordayıcı bir faktör olarak saptanmış, ayrıca gruplar arası karşılaştırmalarda da kadın ve erkek katılımcılar arasında yeme bozukluğu eğilimleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle, analizlerin devamı olarak kadın ve erkek katılımcılar için ayrı ayrı (her bir cinsiyet için kendi içinde) aşağıda yer alan analizler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda,

sadece kadın katılımcılar (N=241) için yeme bozukluğu eğiliminin yordayıcılarının araştırılması amacıyla gerçekleştirilmiş aşamalı/stepwise regresyon analizi bulguları aşağıda yer almaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Kadın Katılımcılar İçin Yeme Bozukluğu Eğiliminin Yordayıcılarının Araştırılması

Yordayıcılar	R	R ²	Adj. R ²	B	Beta	Std.Hata	F	p
Model 1								
Deneyimlere Açıklık	.180	.032	.028	.215	.180	.076	7.958	.005*

(N=241) * $p \leq .05$ Kadın Katılımcı verisinin Stepwise Regression/Aşamalı Regresyon Analizine göre, anlamlı düzeyde prediktör özelliği saptanamayarak regresyon modelinde yer almamış olduğu gözlenen değişkenler: Yaş, Gelir Düzeyi, Katılımcı Eğitimi, Anne Eğitimi ve Baba Eğitimi ve Yaşam doymumu değişkenleri ile Dışadönüklük, Duygusal Dengelilik, Sorumluluk, Yumuşak Başlılık kişilik boyutları değişkenleridir.

Kadın katılımcılar için yeme bozukluğu eğiliminin yordayıcılarının araştırılmasına dair regresyon analiz bulguları “Deneyimlere Açıklık” kişilik boyutunun kadın katılımcılarda yeme bozukluğu eğiliminin yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Adjusted R² değerlerinden yola çıkarak, Deneyimlere Açıklık kişilik boyutunun kadın katılımcılarda yeme bozukluğu eğilimine dair varyansın %2,8’ini açıkladığı görülmüştür (Tablo 8).

Tablo 9. Kadın Katılımcılar İçin Yeme Bozukluğu Eğilimi Olup Olmamasına Göre Yaşam Doymumu ve Kişilik Altölçeklerine Dair Anlamlı Düzeydeki t-Test Bulguları

	Grup	N	Ortalama	S	t	df	p
Yaşam Doymumu	Var	86	3.288	.94	2.344	239	.02*
	Yok	155	3.584	.93			

(N=241) Anlamlılık düzeyi: * $p \leq .05$, Kısaltmalar: Var / Yok = Yeme Bozukluğu Eğilimi Var / Yok

241 kadın katılımcı için yeme bozukluğu eğilimi olup olmamasına göre ayrılmış gruplar arası farklılıkların araştırıldığı t-test analiz bulguları yukarıda yer almaktadır (Tablo 9).

Yeme bozukluğu eğilimi olan (n=86, %35.7) ve olmayan (n=155, %64.3) kadın katılımcılar arasında yapılmış olan t-test analiz bulguları gruplar arasında yaşam doymumu ortalamalarına dair anlamlı farklılıklar ortaya koymuştur. Diğer değişkenlere dair anlamlı fark bulgusu saptanamıştır. Yeme bozukluğu eğilimi gösteren kadın katılımcıların yaşam doymumu ortalamalarının ($3.288 \pm .94$) ölçeğin kesme noktası altındaki yeme bozukluğu

eğilimi göstermeyen katılımcılara göre ($3.584 \pm .93$) anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır ($t=2.344$, $df=239$, $p=.02$).

Erkek katılımcılar için yeme bozukluğu eğiliminin yordayıcılarının araştırılması sadece erkek katılımcı verisi ile ($N=309$) yapılmış olan aşamalı/stepwise regresyon analizleri ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 10. Erkek Katılımcılar İçin Yeme Bozukluğu Eğiliminin Yordayıcılarının Araştırılması

Yordayıcılar	R	R ²	Adj. R ²	B	Beta	Std.Hata	F	p
Model 1								
Yaşam Doyumu	.240	.057	.054	-.281	-.240	.065	18.701	.00*

($N=309$), Anlamlılık Düzeyi: * $p \leq .05$ Erkek Katılımcı verisinin Stepwise Regression /Aşamalı Regresyon Analizi sonucunda, anlamlı düzeyde prediktör özelliği saptanamayarak regresyon modelinde yer almamış olduğu gözlenen değişkenler: Yaş, Gelir Düzeyi, Katılımcı Eğitimi, Anne ve Baba Eğitimi değişkenleri ile Dışadönüklük, Duygusal Dengelilik, Deneyimlere Açıklık, Sorumluluk, Yumuşak Başlılık kişilik boyutları şeklindedir.

Erkek katılımcılar için yeme bozukluğu eğiliminin yordayıcılarının araştırılmasına dair regresyon analiz bulgularına göre yaşam doyumunun erkek katılımcılarda yeme bozukluğu eğiliminin yordayıcısı olduğu saptanmıştır.

Adjusted R² değerlerinden yola çıkarak, yaşam doyumunun erkek katılımcılar için yeme bozukluğu eğilimine dair varyansın %5,4'ünü açıkladığı görülmüştür (Tablo 10).

309 erkek katılımcı için yeme bozukluğu eğilimi olup olmamasına göre ayrılmış gruplar arasında farklılıkların araştırıldığı t-test analiz bulguları aşağıda yer almaktadır (Tablo 11).

Tablo 11. Erkek Katılımcılar İçin Yeme Bozukluğu Eğilimi Olup Olmamasına Göre Yaşam Doyumu ve Kişilik Altölçeklerine Dair Anlamlı Düzeydeki t-Test Bulguları

	Grup	N	Ortalama	S	t	df	p
Yaşam Doyumu	Var	77	2.963	.72	2.872	307	.00*
	Yok	232	3.271	.84			

($N=309$) Anlamlılık düzeyi: * $p \leq .05$, Kısaltmalar: Var/Yok = Yeme Bozukluğu Eğilimi Var/Yok

Yeme bozukluğu eğilimi olan ($n=77$, % 24.9) ve olmayan ($n=232$, %75.1) erkek katılımcılar arasında yapılmış olan t-test analiz bulguları gruplar arasında yaşam doyumu ortalamalarına dair anlamlı farklılıklar ortaya

koymuştur. Yeme bozukluğu eğilimi gösteren erkek katılımcıların yaşam doyumu ortalamalarının (2.963±.72) yeme bozukluğu eğilimi göstermeyen erkek katılımcılara göre (3.271±.84) anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır (t=2.872, df=307, p= .00). Diğer değişkenlere dair herhangi bir anlamlı gruplar arası farklılık bulgusu saptanamamıştır.

Sonuç

Bu çalışmada, temel amaç belli katılımcı özelliklerinin yeme bozukluğu eğilimleri ile yordayıcı ilişkilerinin araştırılması şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca, yordayıcı etkilerin yanı sıra, yeme bozukluğu eğilimiyle, yaşam doyumu ve kişilik değişkenlerinin ilişkilerinin araştırılması ve kimi gruplar arası karşılaştırmaların yapılması hedeflenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, elde edilmiş olan bulgular ilgili literatür eşliğinde değerlendirilmektedir.

“Yeme bozukluğu eğilimi ölçek puanları ile araştırmanın diğer değişkenleri arasında korelasyonlar var mıdır? sorusuna yanıt aranan korelasyon analizi bulgularına göre, yaşam doyumu ile yeme bozukluğu eğilimleri arasında negatif korelasyon saptanmıştır. Bulgu, katılımcıların yaşam doyumu düzeylerindeki azalmanın yükselen yeme bozukluğu eğilimleriyle ilişkili olduğunu, ya da yeme bozukluğu semptomlarının azlığının yükselen yaşam doyumuyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Bulgular, yaşam doyumu ile yeme bozukluğu psikopatolojileri arasında negatif korelasyon bildiren diğer çalışmalar ile paraleldir (Garcia vd., 2017; Okumuşoğlu, 2022). Ayrıca, yine bulguyla paralel biçimde, literatürdeki çeşitli çalışmalar yeme bozukluğu eğilimlerinin diğer psikolojik faktörlerle ilişkisine (Okumuşoğlu, 2018) ve özellikle yaşam doyumunun kişinin iyi olma haliyle bağlantısına işaret etmektedirler (Magallares vd., 2014).

Yeme bozukluklarının “Bilişsel Kişilerarası Devamlılık Modeli’nde”, kişilerarası güçlüklerin yeme bozukluğu semptomlarına ve bu semptomların ikincil getirilerinin de kişilerarası güçlüklerle yol açtığından söz edilmektedir. Dolayısıyla bunlar olduğunda, bireyin yaşamdan memnuniyetle ilgili subjektif algısı olumsuz etkilenebilmektedir (Treasure & Schmidt, 2013). Bu çalışmada, yaşam doyumunun yeme bozukluğu eğilimi prediktörleri arasında yer alması, ayrıca yaşam doyumu ile yeme bozukluğu eğilimlerinin negatif korelasyonu ve yeme bozukluğu eğilimi olanlar grubunun olmayanlardan daha düşük yaşam doyumu ortalamalarıyla farklılaşması bulguları, sözü edilen modelin varsayımlarıyla uyumludur ve desteklendiği söylenebilir.

“Katılımcıların yaşam doyumu ve kişilik özellikleri ile kimi demografik özellikleri yeme bozukluğu eğilimlerini yordar mı?” sorusuna yanıt aranan analizlerde kimi değişkenlerin birlikte %6.9’a varan oranda yeme bozukluklarına dair varyansı açıklayabildiği gözlenmiştir. Bulgulara göre, yeme bozukluğu eğilimlerinin -ele alınan değişkenler temelinde en önemli belirteçleri- öncelikle katılımcının cinsiyeti ve sonra sırasıyla yaşam doyumu, anne eğitimi ve katılımcının eğitimi olarak saptanmıştır. Bu dört değişkenin birlikte katılımcıların yeme bozukluğu eğilimine dair varyansın % 6.9’unu

açıklamasının temel araştırma sorusunun kısmen olumlu yanıtlandığı şeklinde bir değerlendirmeyi mümkün kıldığı düşünülebilir. Kadınlarda daha yüksek eğilime işaret eden literatürün (Kitsantas vd., 2003; NEDC, 2023; Strine vd., 2008; APA, 2013; Okumuşoğlu, 2022) de sözü edilen bulgularla örtüştüğünü söylemek mümkündür. Cinsiyetlerin kendi içindeki analizlerde kadın grubu içerisindeki yeme bozukluğu eğilimi gösterenlerin oranının erkek katılımcı grubunun kendi içindeki orandan çok daha yüksek olduğu bulgusu da ilgili literatürle (örn. NEDC, 2023; Okumuşoğlu, 2022) paralellik içindedir.

Yanı sıra, gerek erkek gerekse kadın katılımcıların verisiyle ayrı ayrı gerçekleştirilmiş olan analizlere göre her iki cinsiyet grubunda yeme bozukluğu eğilimi olan katılımcıların olmayanlara göre daha düşük yaşam doyumu düzeyleriyle farklılaşması, yaşam doyumunun düşük olmasıyla yeme bozuklukları arasındaki ilişkiye dikkat çeken diğer araştırmalarla (Kitsantas vd., 2003; Leung vd., 2013; Okumuşoğlu, 2022) örtüşmektedir.

İlave olarak yaşam doyumu değişkeninin, erkek katılımcı verisi ile yapılmış regresyon analizlerinde de yeme bozukluğu eğiliminin yordayıcısı olarak saptanması, hem yukarıda sözü edilen bulgular, hem de yeme bozukluklarını düşük yaşam doyumu ile ilişkilendiren (Kitsantas vd., 2003; Okumuşoğlu, 2022), yeme bozukluklarının yaşam kalitesi üzerinde kayda değer olumsuz etkileri olduğunu bildiren (Leung vd., 2013) literatürle paraleldir.

Diğer yandan eğitimi, disfonksiyonel aile ortamıyla ve psikopatolojilere zemin hazırlayan bir faktör olmakla ilişkilendiren literatür de (örn. Okumuşoğlu, 2022) tüm katılımcı verisiyle yapılmış analizlerde anne eğitim düzeyi ve katılımcı eğitimi düzeylerinin yeme bozukluğu eğilimleri üzerinde prediktör etkisi olan değişkenler arasında yer almasıyla uyumludur. Potansiyel olarak önemli görüldüğü için aşamalı regresyon analizine dahil edilmiş -gelir düzeyi, baba eğitim düzeyi ve kişilik özellikleri gibi- kimi değişkenlerin tüm katılımcı verisi ile yapılmış analizin regresyon modelinde yer alacak anlamlılık düzeyinde sonuç vermedikleri saptanmıştır. Bu değişkenlerin yordayıcı etkilerinin (en azından bu örneklem için) söz konusu olmadığı kanaatine varılmıştır.

Gelir düzeyinin yeme bozukluğu eğilimi ya da riskiyle ilişkisinin saptanamayışı bulgusu, literatürdeki düşük sosyoekonomik düzeydeki genç katılımcılar ile yüksek düzeydekiler arasında yeme bozukluğu açısından farklılık saptanamadığını bildiren çalışmayla (Larson vd., 2021) paraleldir.

Diğer yandan, yeme bozukluklarının ebeveyn eğitim düzeyi ile ilişkisine dair literatürde karmaşık ve çelişkili bulgulardan söz etmek mümkündür. Daha yüksek ebeveyn eğitimi daha yüksek yeme bozukluğu prevalansı ile ilişkilendiren çalışmalar (örn. Bould vd., 2016) ve yanı sıra düşük anne eğitim düzeyi olan katılımcıların yüksek olanlara göre psikopatolojiler açısından daha yüksek risk altında olduğu bulgusunu bildiren çalışmalar (Bøe, vd., 2021) mevcuttur. Bununla birlikte, daha güncel bir çalışmaya (Sanzari vd., 2023) göre ise, ebeveyn eğitim düzeyinin yaşam boyu

yeme bozukluğu prevelansı ile ilişkisinin saptanamadığı bildirilmiştir. Mitchison ve Hay (2014) tarafından gerçekleştirilen 149 tam metin araştırmanın incelendiği bir çalışmada ise eğitim düzeyinin bir risk faktörü olması konusunda literatürdeki tutarsız bulgular olduğu konusunun altı çizilmiştir.

Örneğin, Goodman ve diğerlerinin (2014) çalışmasında hem anne hem de baba eğitim düzeylerinin yatılı ve ayaktan tedavi gören kadın hastalarda yeme bozukluğunun belirteci olduğu bildirilmektedir. Daha genç hastalarda bu ilişkinin daha kuvvetli olduğuna dikkat çekilmektedir. Ancak incelenen katılımcıların genel popülasyondan olmayışının çalışmanın önemli bir kısıtlılığı olduğu da bildirilmektedir. Buradan hareketle, sunulmakta olan bu çalışmanın katılımcılarının tedavi başvurusunda bulunmuş popülasyondan değil de genel toplumdan oluşu, yaş ortalaması $27,74 \pm 7,41$ ve yaş aralığı 18 ile 40 olan katılımcılardan oluşması gibi farklılıkların, farklı bulgular saptanması ile uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle Goodman ve diğerlerinin (2014) çalışmasında daha genç hastalarda ebeveyn eğitiminin yeme bozukluğunun belirteci olmasının daha güçlü biçimde gözlemlendiği ifadesi düşünüldüğünde, sunulmakta olan bu çalışmadaki 27,74 yaş ortalamasının çalışmalar arasındaki farklı bulgularla ilişkili olabileceği akla gelmektedir.

Ayrıca Goodman ve diğerlerinin (2014) çalışmasında eğitim düzeyinin anoreksiya nevroza dışındaki yeme bozukluklarında özellikle erkek katılımcılar için ilişkili bulunmadığı da bildirilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada birden fazla yeme bozukluğunun semptomlarını hedefleyen kısa tarama ölçeği kullanılması da farklı bulguların diğer bir açıklaması olabilir. Tüm bunların (katılımcı yaş grubu, genel toplumdan/klinik popülasyondan örneklem, ölçüm araçları gibi farklılıkların olası farklı sonuç getirilerinin) gelecek araştırmalar açısından ufuk açıcı olarak değerlendirilmesi mümkündür. Gelecek çalışmalarda -gerek teori gerekse uygulama anlamında önemli olabilecek- bu potansiyel farklılık unsurlarının hesaba katılması önerilir.

Tüm katılımcı verisinin regresyon analizi sonucunda kişilik özellikleri değişkenlerinin yeme bozukluklarına dair herhangi bir yordayıcı etkisinin saptanamadığı gözlenmiştir. Literatürde, yeme bozukluklarını kişilik özellikleriyle ilişkilendiren çalışmalar (MacNeill vd., 2017) ve böyle bir ilişkinin saptanamadığından söz eden çalışmalar bulunmaktadır (Vitousek & Manke, 1994). Bir sistematik derleme çalışmasında (Gilmartin vd., 2022) tanı almış yeme bozukluğu hastalarının çeşitli kişilik özellikleri bakımından normal kontrollerden farklılaştığı bildirilmiştir. Ancak aynı çalışmada popülasyonun klinik örneklemde oluşunun önemli bir kısıtlılık olduğuna da dikkat çekilmiştir.

Bu çalışmanın regresyon analizi sonucuna göre, katılımcı kişilik özelliklerinin yeme bozukluğu eğilimleri üzerinde yordayıcı etkisine dair anlamlı sonuç saptanamaması bulgusunun, literatürdeki (Vitousek & Stumpf, 2004) yeme bozukluğu geliştirenlerde inkâr ve yanıtları değiştirme eğilimi

olabileceği ve dolayısıyla öz bildirime dayalı kişilik özelliklerine belki de dikkatle yaklaşılması gerektiği uyarısı göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Anderluh ve diğerleri (2009) çalışmada kullanılan genel yeme bozukluğu ölçeklerinin, bu bozukluğun kişilik özellikleriyle ilişkisini saptamada başarısız olabileceklerine ayrıca işaret etmektedirler. Buna göre, kullanılan ölçeklere bağlı olarak, ilişkili faktörlerin araştırılması ve ilişkilerin saptanması ihtiyacına yanıt alınamayabileceğine dikkat çekilmektedir.

Bu bilgilerden hareketle, öz bildirime dayanmayan yöntemlerle kişilik özelliklerinin ölçülmesi ve yeme bozukluğu eğilimleriyle ilişkisinin araştırılması durumundan kaynaklı farklı sonuçların mümkün olabileceği söylenebilir. Ayrıca klinik düzeyde psikopatoloji söz konusu olduğunda kimi kişilik özellikleri ile yeme bozukluğu semptomlarının karşılıklı olarak birbirini etkileyebilmesi de mümkündür. Buna göre belki de bozukluğun hangi aşamasında olduğuna bağlı biçimde değişkenler arası ilişkilerin değiştiği düşünülebilir. Yanı sıra, kimi kişilik özellikleri ile yeme bozukluklarının etiolojisinde belki de ortak diğer bazı faktörlerin etkisinin olabileceği de akla gelmektedir.

Diğer yandan, tüm katılımcı verisinin regresyon analizi sonucunda kişilik özellikleri değişkenlerinin yeme bozukluklarına dair herhangi bir yordayıcı etkisi saptanamamışsa da, cinsiyetlerin kendi içindeki analizlerde kadın katılımcılar verisinin regresyon analiz bulgularına göre “Deneyimlere Açıklık” kişilik boyutunun -oldukça düşük bir varyansı (%2,8) açıklayarak da olsa- yeme bozukluğu eğiliminin yordayıcısı olarak saptandığı gözlenmiştir.

“Deneyimlere Açıklık” kişilik boyutu bir yandan yaratıcılık, hayalgücü ve geleneksellikten uzaklıkla karakterize iken bu boyutun diğer karşıt ucu ise esneklikten yoksunluk, katılık ve gelenekselcilik özellikleriyle karakterize edilmektedir (Widiger & Costa, 2012). Bağlantılı literatürde kadın yeme bozukluğu hastalarının “Deneyimlere Açıklık” kişilik boyutunda klinik olmayan kadın katılımcılara göre daha düşük ortalamalarla farklılaştığı (De Bolle vd., 2011) bulgusundan söz edilmektedir. Diğer yandan kadınlarda kısıtlayıcı yeme davranışlarıyla “Deneyimlere Açıklık” kişilik boyutunu ilişkilendiren araştırmaların (Keller & Siegrist, 2015) kadın katılımcı verisinin analiziyle elde edilmiş olan bu bulguyla örtüştüğü gözlenmektedir. Bununla birlikte literatürdeki çeşitli çalışmalarda “Deneyimlere Açıklık” kişilik boyutunun bozulmuş yeme davranışıyla (Gilmartin vd., 2022) ya da bozulmuş yeme davranışına yol açabilecek faktörler arasında düşünülen beden memnuniyetsizliğiyle ilişkisinin tam olarak açıklığa kavuşturulamamış olduğundan (Allen & Robson, 2020) söz edilmesi de çelişkili gibi görünen bulgularla ve literatürle örtüşmektedir.

Saptanan yordayıcılık oranlarının düşüklüğü, yeme bozukluklarına dair varyansın önemli bir kısmının aslında bu örneklemin veri analizleriyle açıklanamadığını ortaya koymasıyla önemlidir. Gelecek araştırmalarda bu çalışmanın değişkenlerinin farklı katılımcı gruplarıyla ve belki de farklı

ölçekler ile yeniden sınanması önerilir. Ayrıca gelecek araştırmalarda potansiyel faktörler olabilecek kimi diğer ilave değişkenlerin -katılımcının bilişleri dâhil- incelenmesinin konunun derinlemesine araştırılmasına olanak sağlayacağı açıktır.

Tüm katılımcıların %29,6'sı REZZY tarama ölçeğinin yeme bozukluğu eğilimi için bildirilen kesme noktasının üzerinde puan almıştır. Ayrıca kadın ve erkek katılımcıların kendi içindeki analizlere göre kadın katılımcılarda yeme bozukluğu eğilimi gösterenlerin oranı %35,7 iken erkek katılımcılar için bu oran %24,9 olarak bulunmuştur. Bu oranlar, literatürdeki yeme bozukluğu oranlarını tarama bazında ortalama 19,7% şeklinde bildiren çalışmaya (Hudson vd., 2007) göre oldukça yüksektir. Hudson vd. (2007) psikopatolojinin ortaya çıkma yaşını anoreksiya nervoza, bulimiya nervoza ve tıknircasına yeme bozukluğu için sırasıyla 18.9, 19.7 ve 25.4 olarak bildirmektedirler. Buradan yola çıkarak, sunulmakta olan bu araştırmada genel toplumdan ve farklı yaş gruplarından, yaş ortalaması $27,74 \pm 7,41$ olan katılımcılar olması bulunan daha yüksek oranla ilişkili nedenlerden biri olarak değerlendirilebilir. Diğer yandan yeme bozukluklarının giderek artan vaka sayılarının endişe verici olduğuna işaret eden literatürle (APA, 2013; NEDC, 2023) de uyumlu bir bulgu olduğu düşünülebilir.

Ayrıca bu çalışmada tek bir yeme bozukluğuna odaklanmayan, çeşitli yeme bozukluklarına dair tarama yapmayı hedefleyen, kapsamı geniş tarama sorularıyla REZZY ölçeğinin kullanılmış olması da bu örnekleme saptanan literatürdekinden daha yüksek oranın nedenleriyle ilişkili olarak göz önüne alınmalıdır. Dolayısıyla, böylesi bir ölçekle toplanan örneklem verisinin ağırlıklı olarak tek bir bozukluğun (örneğin anoreksiya nervozanın) semptomlarına odaklanan diğer kimi ölçeklerle yapılan yeme bozukluğu ilişkili araştırmalardan daha fazla bozukluğu kapsıyor oluşu da bulunan daha yüksek oranla ilgili olarak değerlendirilmelidir. Gelecek çalışmalarla değişik ölçeklerin bir arada kullanılmasıyla konuya dair daha fazla veri elde edilmesi önerilir.

Diğer yandan, bulgunun yeme bozukluklarının giderek artan oranlarda görülen ciddi psikopatolojiler olduğunu ifade eden literatürle (Hudson vd., 2007; Okumuşoğlu, 2021; APA, 2013; Silén & Keski-Rahkonen, 2022) de paralel olduğu görülmektedir. Bu durum, önleyici toplum temelli müdahalelere olan ihtiyaca işaret etmesiyle önemsenmelidir.

Evvelce sözü edilen -daha düşük oranlar bildiren- Hudson vd.'nin 2007 yılındaki çalışmasıyla bu çalışma arasında 10 yıldan daha fazla zaman oluşu düşünüldüğünde, dönemin etkisi gibi faktörlerin göz önüne alınması ayrıca önemlidir. Örneğin, Covid-19 pandemisi döneminde yeme bozukluğu vakalarının görülme sıklığının, oranlarının da artmaya devam ettiği bildirilmektedir (Silén & Keski-Rahkonen, 2022). Tüm bunlar, çalışmalarda dönem, örneklem, yaş aralığı ve kullanılmış ölçeklere dair farklılıkların getirilerinin göz önüne alınmasının önemine işaret etmektedir. İlave olarak, daha yüksek oran bulgusu, yeme bozukluklarının giderek artabileceği

öngörüsünün altını çizmektedir. Dolayısıyla bütün bunlar, ilgili tüm faktörlerin çeşitli gelecek araştırmalarla farklı örneklem ve ölçeklerle tekrarlı çalışılmasının önemini vurgulamaktadır.

“Kadın katılımcılarla erkek katılımcılar arasında yeme bozukluğu eğilimi ölçek puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?” sorusunun yanıtının araştırıldığı analizlerde kadın katılımcıların daha yüksek ortalamalarla farklılaştıkları saptanmıştır. Ayrıca kadın ve erkek katılımcıların kendi içindeki ayrı ayrı analizlerine göre, kadın katılımcılarda yeme bozukluğu eğilimi gösterenlerin oranı %35,7 iken erkek katılımcılar için bu oran %24,9 olarak bulunmuştur. Günümüzde, yeme bozukluklarının özellikle kadınları etkileyen bir psikopatoloji olmadığı, bu bozuklukların her cins, yaş ve etnik gruptan kişilerde görülebildiği bilinmektedir (APA, 2013; Okumuşoğlu, 2018; NEDC, 2023). Bununla birlikte, bu çalışmanın bulguları yeme bozukluklarının görülme sıklığının halen kadınlarda erkeklerdekinden fazla olduğunu göstermiştir. Bu analiz sonuçları, paralel bulgu bildiren ve kadınlardaki daha yüksek yeme bozukluğu oranlarını toplumsal cinsiyet normlarıyla ilişkilendiren literatürle (Okumuşoğlu, 2021; Holmes, 2023) örtüşmektedir. “Yeme Bozukluklarının Çok Boyutlu Modeli’ne” göre bu psikopatolojiler karmaşık tetikleyiciler ile ve çeşitli sürdürücü faktörler ile ilişkilidirler (Garner & Desai, 2000). Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet normlarının kadın için “ince olmayı” ya da sözde “ideal” beden ölçüsünde olmayı öne çıkaran normlarının halen kadınlarda erkeklerden daha fazla özgüvenin ve yaşam doyumunun, dolayısıyla iyi olma halinin beden biçim ve ağırlığıyla ilişkilendirilmesine yol açabildiği gözlenmektedir. Bu durumun kadınlarda daha yüksek yeme bozukluğu eğilimlerinin varlığıyla bağlantılı olabileceği düşünülmektedir (Okumuşoğlu, 2021). Bu bağlamda, sözü edilen değişkenleri de içeren gelecek araştırmaların planlanması önemlidir.

Dolayısıyla, birçok faktörle ilişkisi olan ve ölümcül sonuçları olabilen bu bozukluklar konusunda gerek önleyici müdahale planlamalarının, gerekse erken tanı ile tedavinin ve yanı sıra yordayıcı ve tetikleyicilere dair gelecek araştırmaların önem taşıdığı gerçeğinin paralel bulgu ve bilgiler aktaran diğer çalışmalar yoluyla da literatürde vurgulandığı gözlenmektedir (APA, 2013; NEDC, 2018; Garner & Desai, 2000; Khosravi, 2020; Okumuşoğlu, 2021; Gilmartin vd., 2023).

“REZZY ölçeği psikopatoloji kesme noktası temelinde yeme bozukluğu eğilimi gösteren ve göstermeyen katılımcılar arasında kişilik özellikleri açısından farklılıklar var mıdır?” sorusuna yanıt aranan analizlerde bu gruplar arasında kişilik özellikleri bakımından fark saptanamamıştır. Kişilik özellikleri bu örneklemde yeme bozukluğu yatkınlığıyla ilişkilendirilememiş olsa da, bu değişkenler arasındaki ilişkilerin araştırılmasının önemine işaret eden ilgili literatürden (Nielsen & Vilmar, 2024) yola çıkarak sözü edilen ilişkilerin farklı örneklem ve ölçekler içeren gelecek araştırmalarla incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Dolayısıyla, elde edilecek bulguların olası teorik ve pratik getirileri düşünüldüğünde, yeme bozukluklarının birçok faktörle ilişkileri açısından gelecek araştırmalarla incelenmesi gereken önemli çalışma alanlarından bir tanesi olmayı sürdüreceği anlaşılmaktadır.

“REZZY ölçeği psikopatoloji kesme noktası temelinde yeme bozukluğu eğilimi gösteren ve göstermeyen katılımcılar arasında yaşam doyumu açısından farklılıklar var mıdır?” sorusunu yanıtlamayı hedefleyen analizlerin bulguları, yeme bozukluğu eğilimi gösteren grubun göstermeyenlere göre daha yüksek yaşam doyumu düzeyleriyle farklılaştığını ortaya koymuştur. Yanısıra kadın ve erkek katılımcı gruplarıyla her cinsiyet için kendi içinde gerçekleştirilen analizlerde de hem kadın katılımcılar hem de erkek katılımcılar için yeme bozukluğu eğilimi gösterenlerin diğerlerinden daha düşük yaşam doyumu düzeyleriyle farklılaştığı saptanmıştır. Bulgular hem bu örnekleme saptanmış olan, hem de literatürdeki çalışmalarda (Kitsantas vd., 2003; Aymerich vd., 2022; Pelc vd., 2023) sözü edilen yeme bozukluğu semptomları ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki negatif korelasyon bulgularıyla uyumludur. Ayrıca yukarıda sözü edilen bu örnekleme dair tüm bulguların, sosyokültürel faktörlerin ve çeşitli “görünüm kültürü” normlarının yeme bozukluğu eğilimiyle ilişkileri nedeniyle yeniden düzenlenmelerine ihtiyaç olduğunu ileri süren literatür ile paralel olduğu söylenebilir. Öte yandan literatürde semptomların gelişmesiyle ilişkili olabilecek çeşitli faktörlerin çocuklar dahil (Gorrell vd., 2023; Sanzari vd., 2023) çeşitli gruplarda araştırılıyor olması, ayrıca tedavi sonuçlarının yordayıcılarının araştırılması çabalarının artarak sürmesine dair ifadeler (Gorrell vd., 2023; Sanzari vd., 2023) konuya dair gelecek çalışmaların öneminin altını çizmektedir.

Sınırlılıklar: Genel toplumdan oldukça geniş bir katılımcı kitlesine erişilmiş olması çalışmanın güçlü yanı iken -nedensellikten söz etme olanağı vermeyen- kesitsel yapısı, öz bildirime dayalı ölçme biçimi, 18-40 yaş aralığındaki katılımcıların katılmış olması ve klinik olmayan örneklem şeklindeki detayları bu çalışmanın kısıtlılıkları olarak düşünülebilir. Bu bağlamda gelecekte boylamsal çalışmalar, geniş yaş aralığını kapsayan kota örnekleme gibi farklı örnekleme yöntemleriyle ve farklı ölçme araçlarıyla çeşitli çalışmalar yapılması önerilir. Genel toplumdan tarama ölçeği ile elde edilen veri, genel toplumdaki eğilim oranlarının ve ilişkili faktörlerin öğrenilmesi yoluyla önleyici çalışmalar bakımından ayrıca değerli olsa da, klinik örneklemle yapılacak gelecek çalışmaların planlanması ayrıca önerilir. Yeme bozukluğu eğilimleriyle ilgili faktörlerin farklı açılardan, çeşitli katılımcılar, ölçekler ve değişkenlerle ele alınacağı gelecek araştırmaların gerek teorik, gerekse klinik uygulama ve önleme anlamlarıyla pratik yararları olacağı açıktır.

Sonuç olarak, bu örnekleme özellikle kadın olmak ile düşük yaşam doyumu düzeyi gibi değişkenler yeme bozukluğu eğiliminin yordayıcılarıdır. Sözü edilen psikopatolojiler bağlamında, kadını dezavantajlı kılan “ideal”

beden biçimine ilişkin norm ve önyargılar dahil, toplumsal cinsiyet temelindeki ayırıcı normların önemli olduğu ve olumlu yönde biçimlendirilmesi için toplum temelli müdahalelere ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca iyi olma haliyle yakından ilişkili olan yaşam doyumunun çeşitli toplum temelli müdahalelerle artırılmasının önemi de açığa çıkmaktadır. Eğitim düzeyinin yordayıcılar arasında yer alması göz önüne alındığında, toplumun eğitim düzeylerinin artırılması adına yapılacak planlama ve müdahaleler önemlidir. Böylece, bireylerin “görünüm kültürü normlarının” dayatmalarına karşı korunabilmesi anlamıyla önleyici çabalara katkısının olacağı, önemli bir risk azaltıcı etkisi olacağı açıktır. Daha yüksek yeme bozukluğu eğilimi ile ilişkilendirilen faktörlerin araştırılmasının sağladığı bulgular, hem daha çok araştırmaya olan ihtiyacın altını çizmektedir hem de söz konusu değişkenlere dair toplum temelli müdahalelere olan ihtiyacın ve aslında hangi konuların müdahale hedefleri olabileceğinin altını çizmektedir. Ayrıca ilgili değişkenlere dair bulguların sözü edilmiş olan önleyici çabaların yanı sıra klinik uygulamada tedavi planlama açısından da yol gösterici faydaları öngörülmektedir. Klinik uygulamada, örneğin yaşam doyumuna yönelik, ilişkili bilişlere dair terapotik müdahaleler planlamanın önemli olacağı anlaşılmaktadır. Yeme bozukluğu semptomlarının tedavisinin yanı sıra bireyin yaşam doyumunu artırmayı hedefleyen terapötik müdahaleler önemli olacaktır. Diğer yandan cinsiyet temelinde kadına mutlaka daha ince olması gereken bir “ideal beden” anlayışı empoze eden “görünüm kültürü” etkilerini azaltmayı hedefleyen, (bireyin bu konularla ilgili bilişlerinin çalışıldığı müdahaleler) de tedavide faydalı olma potansiyeline sahiptir. Açıklanan varyansın düşüklüğü, diğer bulgular ve bağlantılı literatür göz önüne alındığında, -çok faktörlü olduğu bilinen yeme bozuklukları ile ilişkili çeşitli faktörlerin saptanabilmesi adına- birçok farklı değişkeni ele alan, farklı örneklemelerle gerçekleştirilecek, disiplinler arası gelecek araştırmaların sürdürülmesinin gerekli ve önemli olduğu açıktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Sultan Okumuşoğlu: %100

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma etik onay gerektiren herhangi bir insan veya hayvan araştırması içermemektedir. / Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi amacıyla, Lefke Avrupa Üniversitesi, Üniversite Etik Kurulu’ndan (ÜEK) izin alınmıştır (26.02.2021 / ÜEK 58/01/02/2021/10) alınmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Sultan Okumuşoğlu: 100%

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: This study does not contain any human or animal research that requires ethical approval. / Ethics committee approval (26.02.2021 / ÜEK 58/01/02/2021/10) was obtained from European University of Lefke, University Ethics Committee (UEC) for the purpose of carrying out this study.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.

Önerilen Atıf: Okumuşoğlu, S. (2025). Yeme Bozukluğu eğilimlerinin yordayıcısı olarak kişilik özellikleri, yaşam doyumu ve belli sosyo-demografik parametrelerin incelenmesi: Kesitsel çalışma. *Akademik Hassasiyetler*, 12(27), 566-595. <https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1526635>

Kaynakça

- Allen, M. S., & Robson, D. A. (2020). Personality and body dissatisfaction: An updated systematic review with meta-analysis. *Body Image*, 33, 77-89. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2020.02.001>
- American Psychiatric Association [APA]. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. (5th ed.) American Psychiatric Publishing Inc.
- Anderluh, M. B., Tchanturia, K., Rabe-Hesketh, S., Collier, D., & Treasure, J. (2009). Lifetime course of eating disorders: Design and validity testing of a new strategy to define the eating disorders phenotype. *Psychological Medicine*, 39(1), 105-114. <https://doi.org/10.1017/S0033291708003292>
- Aydemir, Ö., Köksal, B., Yalın-Sapmaz, Ş., & Yüceyar, H. (2015). Kadın üniversite öğrencilerinde REZZY Yeme Bozuklukları Ölçeği Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliği. Reliability and validity of Turkish form of SCOFF eating disorders scale. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 31-35. <https://doi.org/10.5455/apd.174219>
- Aymerich, M., Castelló, A., & Cladellas, R. (2022). Efficacy of a contextualized measurement of life satisfaction: A pilot study on the assessment of progress in eating disorder therapy. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 21, 14452. <https://doi.org/10.3390/ijerph192114452>
- Bøe, T., Hysing, M., Askeland, K. G., Skogen, J. C., and Heradstveit, O. (2021). Do parental education-related inequality matter in child and adolescent utilization of mental health services: Results from a Norwegian register linkage study. *Health Serv Insights*, 14, 117863292110553. <https://doi.org/10.1177/11786329211055302>
- Bould, H., De Stavola, B., Magnusson, C., Micali, N., Dal, H., Evans, J., et al. (2016). The influence of school on whether girls develop eating disorders. *International Journal of Epidemiology*, 45, 480-488. <https://doi.org/10.1093/ije/dyw037>

- Calugi, S., Dametti, L., Chimini, M., Dalle Grave, A., & Dalle Grave, R. (2021). Change in eating-disorder psychopathology network structure in patients with anorexia nervosa treated with intensive cognitive behavior therapy. *International Journal of Eating Disorders*, 54(10), 1800-1809. <https://doi.org/10.1002/eat.23590>.
- Cassin, S.E., & von Ranson, K.M. (2005). Personality and eating disorders: A decade in review. *Clinical Psychology Review*, 25, 895-916.
- Claydon, E., DeFazio, C., & Lilly, C. (2020). Life satisfaction among a clinical eating disorder population. *Journal of Eating Disorders*, 8(53), 2-6. <https://doi.org/10.1186/s40337-020-00326-z>
- Cloninger, C. R. (2000). Biology of personality dimensions. *Current Opinions in Psychiatry*, 13(6), 611-616.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2015). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- De Bolle, M., De Clercq, B., Pham-Scottez, A., Mels, S., Rolland, J. P., Guelfi, J. D., Braet, C., & De Fruyt, F. (2011). Personality pathology comorbidity in adult females with eating disorders. *Journal of Health Psychology*, 16(2), 303-313. <https://doi.org/10.1177/13591053103778>
- Derelioğlu, S. (2023). Beş faktör kişilik özellikleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Alanya Akademik Bakış*, 7(2), 791-807.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13.
- Farstad, S. M., Mcgeown, L. M., & von Ranson, K. M. (2016). Eating disorders and personality, 2004-2016: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Reviews*, 46, 91-105. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2016.04.005>
- Garcia, D., Granjard, A., Lundblad, S., & Archer, T. (2017). A dark past, a restrained present, and an apocalyptic future: Time perspective, personality, and life satisfaction among anorexia nervosa patients. *Peer Journal*, 5, 1-18. <https://doi.org/10.7717/peerj.3801>
- Garner, D. M., & Desai, J. J. (2000). *Eating disorders*. M., Hersen, & A.S. Bellack (Ed.), *Psychopathology in adulthood* içinde (ss. 419-441). Allyn & Bacon.
- George, D., & Mallery, P. (2020). *IBM SPSS statistics 26 step by step a simple guide and reference* (sixteenth edition). Routledge.
- Gilmartin, T., Gurvich, C., & Sharp, G. (2022). The relationship between disordered eating behaviour and the five factor model personality dimensions: A systematic review. *Journal of Clinical Psychology*, 78(9), 1657-1670. <https://doi.org/10.1002/jclp.23337>.

- Gilmartin, T., Gurvich, C., Dipnall, J. F., & Sharp, G. (2023). One size does not fit all: Exploring how the five-factor model facets predict disordered eating behaviours among adolescent and young adult males and females. *British Journal of Psychology*, 114, 132-158. <https://doi.org/10.1111/bjop.12601>
- Gorrell, S., Hail, L., & Reilly, E. E. (2023). Predictors of treatment outcome in eating disorders: A roadmap to inform future research efforts. *Current Psychiatry Rep.*, 25(5), 213-222. <https://doi.org/10.1007/s11920-023-01416-w>.
- Goodman, A., Heshmati, A., & Koupil, I. (2014). Family history of education predicts eating disorders across multiple generations among 2 million Swedish males and females. *PLOS ONE*, 9(8), e106475. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0106475>
- Halvorsen, I., & Heyerdahl, S. (2006). Girls with anorexia nervosa as young adults: Personality, self-esteem, and life satisfaction. *International Journal of Eating Disorders*, 39(4), 285-93. <https://doi.org/10.1002/eat.20248>.
- Holmes, S. (2023). 'It's always that idea that everyone's trying to look like something': Revisioning sociocultural factors in eating disorders through Photovoice, *Women's Studies International Forum*, 99, 10275-10283. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2023.102753>.
- Horzum, M. B., Padir, M. A., & Aras, T. (2017). Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 398-408.
- Hudson, J.I., Hiripi, E., Pope, H.G. Jr., & Kessler, R.C. (2007). The prevalence and correlates of eating disorders in the national comorbidity survey replication. *Biological Psychiatry*, 61(3), 348-358.
- Jacobi, C., Hayward, C., de Zwaan, M., Kraemer, H. C., & Agras, W. S. (2004). Coming to terms with risk factors for eating disorders: Application of risk terminology and suggestions for a general taxonomy. *Psychological Bulletin*, 130(1), 19-65. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.1.19>.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi* (18. baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Keller, C., & Siegrist, M. (2015). Does personality influence eating styles and food choices? Direct and indirect effects. *Appetite*, 84, 128-138. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2014.10.003>
- Kitsantas, A., Gilligan, T. D., & Kamata A. (2003). College women with eating disorders: self-regulation, life satisfaction, and positive/negative affect. *Journal of Psychology*, 137(4), 381-395. <https://doi.org/10.1080/00223980309600622>.

- Khosravi, M. (2020). Eating disorders among patients with borderline personality disorder: Understanding the prevalence and psychopathology. *Journal of Eating Disorders*, 8(38). <https://doi.org/10.1186/s40337-020-00314-3>.
- Larson, N., Loth, K. A., Eisenberg, M. E., Hazzard, V. M., & Neumark-Sztainer, D. (2021). Body dissatisfaction and disordered eating are prevalent problems among U.S. young people from diverse socioeconomic backgrounds: Findings from the EAT 2010–2018 study. *Eating Behaviors*, 42, 101535. <https://doi.org/10.1016/j.eatbeh.2021.101535>.
- Leung, S., Joyce, L., & Russell, J. (2013). Enhancing quality of life in people with disordered eating using an online self-help programme. *Journal of Eating Disorders*, 1(9), <https://doi.org/10.1186/2050-2974-1-9>.
- Lilenfeld, L. R., Stein, D., Bulik, C. M., Strober, M., Plotnicov, K., Pollice, C., et al. (2000). Personality traits among currently eating disordered, recovered, and never ill first-degree female relatives of bulimic and control women. *Psychological Medicine*, 30, 1399-1410.
- Lilenfeld, L. R., Wonderlich, S., Riso, L. P., Crosby, R., & Mitchell, J. (2006). Eating disorders and personality: A methodological and empirical review. *Clinical Psychology Review*, 26(3), 299-320. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2005.10.03>
- MacNeill, L. P., Best, L. A., & Davis, L. L. (2017). The role of personality in body image dissatisfaction and disordered eating: Discrepancies between men and women. *Journal of Eating Disorders*, 5, 44. <https://doi.org/10.1186/s40337-017-0177-8>
- Magallares, A., Jauregui-Lobera, I., Gamiz-Jimenez, N., & Santed, M.A. (2014). Subjective well-being in a sample of women with eating disorders. *Psychology Records*, 64(4), 769-776. <https://doi.org/10.1007/s40732-014-0043-x>.
- McCrae, R.R., & Costa, P.T. (2008). The five-factor theory of personality. OP John, RW Robins, L A Pervin (Eds.). In *Handbook of personality: Theory and research* (3rd ed., pp. 182-207). Guilford Press.
- Mitchison, D., & Hay, P. J. (2014). The epidemiology of eating disorders: Genetic, environmental, and societal factors. *Clinical Epidemiology*, 6, 89-97. <https://doi.org/10.2147/CLEP.S40841>
- Morgan, J.F., Reid, F., & Lacey, J.H. (1999). The SCOFF questionnaire: Assessment of a new screening tool for eating disorders. *British Medical Journal*, 319(7223), 1467-8. <https://doi.org/10.1136/bmj.319.7223.1467>.
- National Eating Disorders Collaboration [NEDC]. (2023, 12 April). *Eating disorders in schools: Prevention, early identification and response*. (pp.1-48). NSW: NEDC. 12 Nisan 2023 tarihinde <https://nedc>.

com.au/assets/NEDC-Resources/NEDC-Resource -Schools.pdf
adresinden erişilmiştir.

- Nielsen, S., & Vilmar, J. W. (2024). Educational attainment in eating disorders: What can we learn from visualising data? *European Eating Disorders Review*, 32(1), 3-12. <https://doi.org/10.1002/erv.3015>
- Okumuşoğlu, S. (2018). Cross-cultural examination of differences regarding eating attitudes and depression of international university students. *European Journal of Psychology and Educational Research*, 1(1), 29-41. <https://doi.org/10.12973/ejper.1.1.29>
- Okumuşoğlu, S. (2019). *Kilo veremeyişinizin sebebi belki de düşünme biçiminiz ya da kişiliğinizdir*. Gece Kitaplığı.
- Okumuşoğlu, S. (2021). Kadın bedeninin toplumsal cinsiyet temelinde inşası yoluyla dezavantaj yaratan normların görünümlerinden biri olarak yeme bozukluğu psikopatolojileri. M., Aylanç (Ed), *Kadın odağında toplumsal cinsiyet; Disiplinler arası yaklaşımlar/Ukamer araştırmaları dizisi I* içinde (ss. 144-155). Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi.
- Okumuşoğlu, S. (2022). Yeme bozukluklarının çocukluk travmaları ve yaşam doyumu ile ilişkisinin incelenmesi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 4 (1), 43-53. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.22.1.05>
- Pelc, A., Winiarska, M., Polak-Szczybyło, E., Godula, J., & Stępień, A.E. (2023). Low self-esteem and life satisfaction as a significant risk factor for eating disorders among adolescents. *Nutrients*, 15(7), 1603. <https://doi.org/10.3390/nu15071603>.
- Rahi, S. (2017). Research design and methods: A systematic review of research paradigms, sampling issues and instruments development. *International Journal of Economics & Management Sciences*, 6(2), 1-5. <https://doi.org/10.4172/2162-6359.1000403>
- Rahman, M. M. (2023). Sample size determination for survey research and non-probability sampling techniques: A review and set of recommendations. *Journal of Entrepreneurship, Business and Economics*, 11(1), 42-62.
- Rammstedt, B., & John, O. P. (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality*, 41, 203-212.
- Sanzari, C.M., Levin, R.Y., & Liu, R.T. (2023). Prevalence, predictors, and treatment of eating disorders in children: A national study. *Psychological Medicine*, 53(7), 2974-2981. <https://doi.org/10.1017/S0033291721004992>
- Silén, Y., & Keski-Rahkonen, A. (2022). Worldwide prevalence of DSM-5 eating disorders among young people. *Current Opinions in Psychiatry*, 35(6), 362-371. <https://doi.org/10.1097/YCO.0000000000000818>.

- Strine, T.W., Chapman, D.P., Balluz, L.S., Moriarty, D.G., & Mokdad, A.H. (2008). The associations between life satisfaction and health-related quality of life, chronic illness, and health behaviors among US community-dwelling adults. *Journal of Community Health*, 33(1), 40-50. <https://doi.org/10.1007/s10900-007-9066-4>.
- Treasure, J., & Schmidt, U. (2013). The Cognitive-Interpersonal Maintenance Model of anorexia nervosa revisited: A summary of the evidence for cognitive, socio-emotional and interpersonal predisposing and perpetuating factors. *Journal of Eating Disorders*, 1(13). <https://doi.org/10.1186/2050-2974-1-13>
- Vitousek, K., Manke, F. (1994). Personality variables and disorders in anorexia nervosa and bulimia nervosa. *Journal of Abnormal Psychology*. 103, 137-147
- Vitousek, K. M. & Stumpf, R. E. (2004). Difficulties in the assessment of personality traits and disorders in eating-disordered individuals. *Eating Disorders*, 13, 37-60. <https://doi.org/10.1080/10640260590893638>
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.
- Widiger, T. A., & Costa, P. T., Jr. (2012). Integrating normal and abnormal personality structure: The five-factor model. *Journal of Personality*, 80(6), 1471-1506. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2012.00776.x>

Extended Abstract

Eating disorders, which have been reported to show increasing prevalence, are serious conditions that can be fatal and cause dysfunction in various areas of life, including work and personal relationships. Therefore, identifying the factors associated with these disorders is an important research topic that must be addressed through multidisciplinary studies.

In the related literature, eating disorder tendencies are associated with numerous predisposing, triggering, and maintaining factors. Life satisfaction and personality traits are among these factors. Certain sociodemographic factors, such as gender and education level, have also been reported to relate to the development of eating disorder tendencies or psychopathologies. Hence, the need for further investigation into these factors is evident.

This cross-sectional study aims to examine personality traits and life satisfaction levels of the participants, along with certain demographic variables, as potential predictors of eating disorder tendencies. Additionally, the study seeks to analyze the correlations among participants' scale scores. Regarding between-group comparisons, the study aims to compare the eating disorder tendencies of male and female participants and investigate differences between participants with and without eating disorder tendencies.

Data were collected through an online survey, which included an informed consent form and the survey itself, consisting of a “Demographic Information Form” and three scales: the REZZY Eating Disorders Screening Scale, the Life Satisfaction Scale, and the Five-Factor Brief Personality Inventory. The sampling method employed was the convenience sampling method. Following ethics board approval, 550 participants from the general population, aged 18 to 40 (mean age = 27.74 ± 7.41), volunteered to participate after providing informed consent. The sample included 241 women.

The Stepwise Regression analysis identified gender as the most significant predictor of eating disorder tendencies, followed by life satisfaction, the mother's education level, and the participant's education level. These four variables together explained 6.9% of the variance in eating disorder tendencies. Interestingly, personality traits did not emerge as predictors in the regression equation.

Correlation analysis revealed that higher eating disorder tendencies were associated with lower life satisfaction. Regarding between-group analysis, female participants scored significantly higher on the eating disorder scale than male participants.

The finding that 6.9% of the variance in eating disorder tendencies was explained by four variables—gender, life satisfaction, mother's education level, and the participant's education level—indicates that the primary research question of the study was answered positively.

The identification of gender as the most significant predictor, along with the higher mean SCOFF scores for female participants, aligns with findings in the existing literature. Furthermore, the results of the predictor analysis support prior research that highlights the significant adverse effects of eating disorders on life satisfaction.

According to the "Cognitive-Interpersonal Maintenance Model," interpersonal difficulties can lead to eating disorder symptoms, while the consequences of these symptoms may, in turn, exacerbate interpersonal challenges. Based on this model, it is reasonable to conclude that when eating disorder symptoms are triggered, subjective life satisfaction decreases due to the associated interpersonal and psychological consequences. This decrease in life satisfaction can also act as a maintaining factor for eating disorder symptoms. The correlation findings of this study are consistent with the propositions of the aforementioned model.

The proportion of participants with eating disorder tendency scores above the SCOFF screening questionnaire's cut-point was 29.6%. This figure is higher than the prevalence rates reported in the literature. Previous studies have indicated that the mean ages of onset for anorexia nervosa, bulimia nervosa, and binge eating are 18.9, 19.7, and 25.4, respectively. Considering that this study's sample included participants from the general population with a mean age of 27.74 ± 7.41 , the higher proportion of eating disorder tendencies

observed is understandable. Moreover, this finding aligns with the literature emphasizing the increasing prevalence of eating disorders, underscoring the urgent need for preventive interventions.

The results regarding higher mean scores for eating disorder tendencies among women and the identification of gender as the most significant predictor are consistent with research suggesting that gender identity norms may disadvantage women and contribute to their heightened susceptibility to eating disorders.

Additionally, the findings are in line with studies that highlight the bidirectional relationship between life satisfaction and eating disorders. This underscores the importance of preventive public intervention programs targeting the identified predictor variables.

From a clinical perspective, treatment plans that address these factors—gender norms, life satisfaction, and educational influences—could be highly effective. Furthermore, given the high prevalence of eating disorder tendencies found in this study and the multifactorial nature of these psychopathologies, future research is essential for a more comprehensive understanding of the precipitating, triggering, and maintaining factors associated with eating disorders.